

Vaikuttavimmat ohjauskeinot kierrätysasteen nostamiseksi

Kiertotalouden kirittäjät

8.5.2019

Hanna Salmenperä SYKE

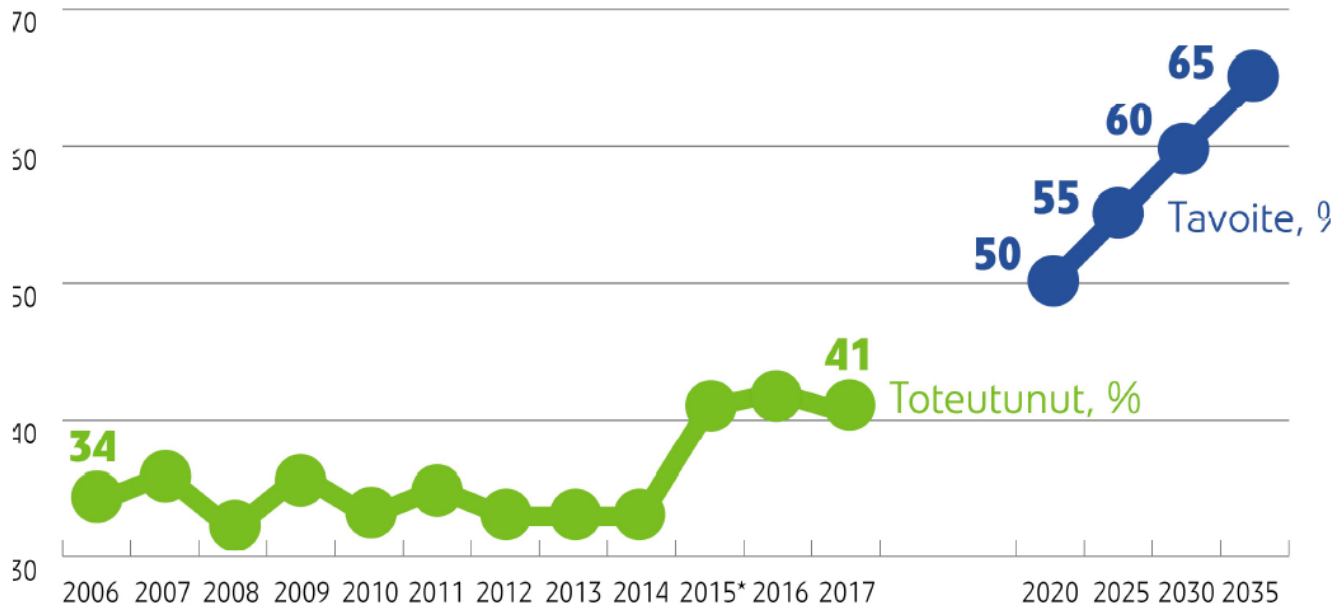
Kuva: Eunomia Research and
Consulting Oy

Esityksen sisältö

- Nykytila (diat 3-4)
- Hankkeet kierrätysasteen nostosta (dia 5)
- Ratkaisut: Vastuiden tiivistäminen ja yhteistyö (dia 6)
- Ratkaisut: Erilliskeräyksen lisääminen (diat 7-8)
- Ratkaisut: Neuvonta (dia 9)
- Ratkaisut: Monipuoliset keräysjärjestelmät (dia 10)
- Ratkaisut: PAYT; punnitukset ja kannustava jätetaksa (dia 11)
- Vaikutukset: Kierrätyksen kustannukset (dia 12-14)
- Vaikutukset: Biojätteen erilliskeräyksen ympäristövaikutukset (dia 15)
- Lisää tietoa aiheesta (dia 16)

Yhdyskuntajätteen kierrätysaste ja tavoitteet

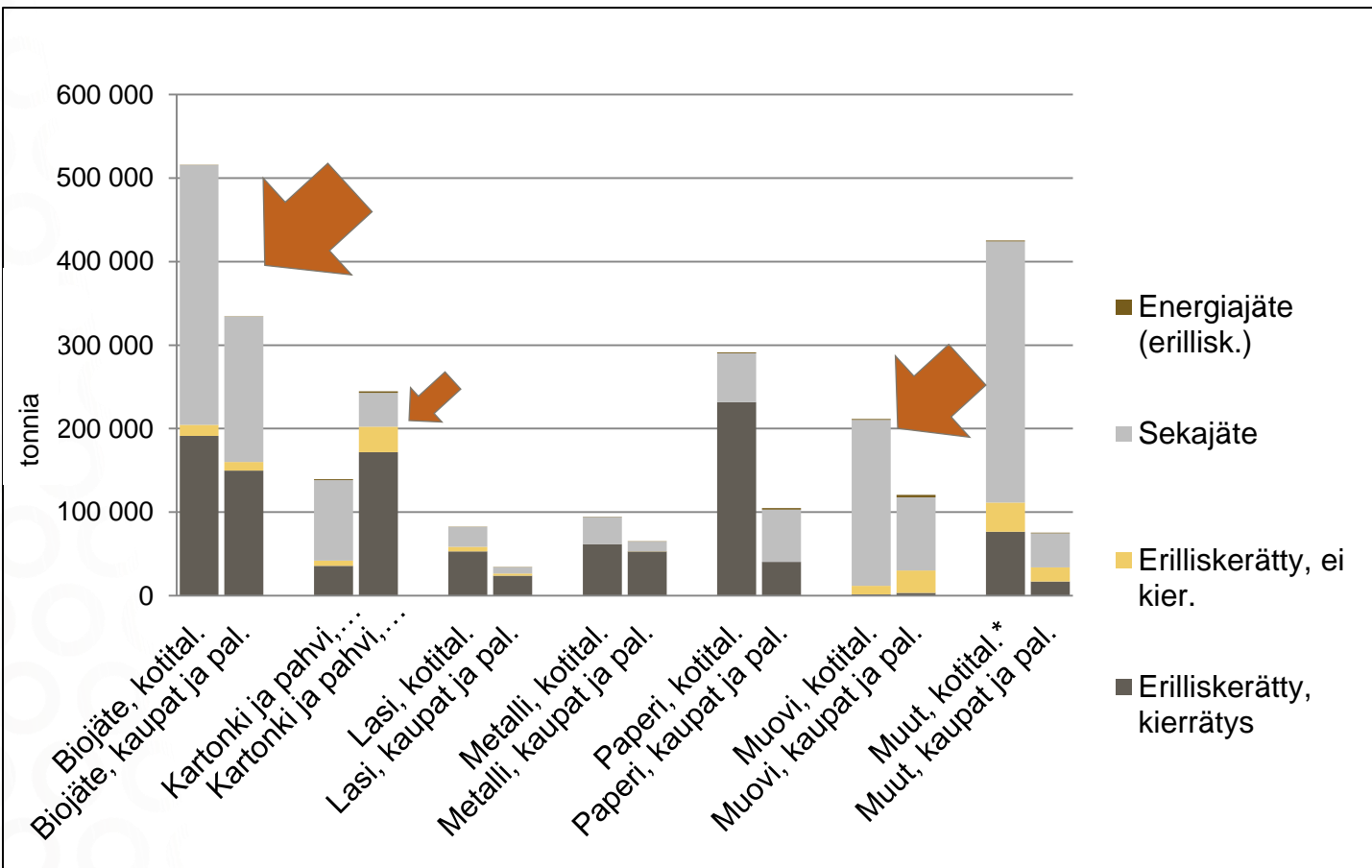

*Kuitupakkausten tilastointimenetelmään tehtiin muutos.

Huom. Uudet kierrätysasteen laskentamenetelmät madaltavat yhdyskuntajätteen ja pakkausjätteen kierrätysasteen nykyisiä tasoja muutamilla prosenttiyksiköillä

Lähde: YM 2019, Tilastokeskus

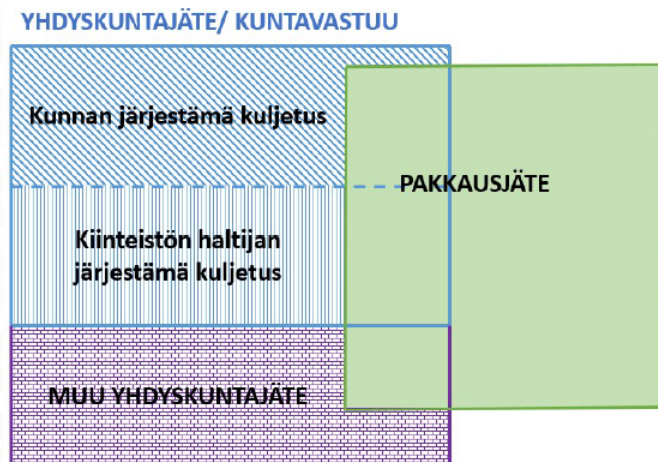
Syntyvät yhdyskuntajättemäärät (t)

Hankkeet kierrätysasteen nostosta 2017 - 2019

- Lajittelua tehostavat käytännöt (LAJITEHO)
  - Selvittää painoon perustuvan PAYT (Pay as you throw) –järjestelmän soveltuvuutta Suomen oloihin
  - Selvittää lajitteluun kannustavan jätetaksan muodostamista huomioiden lajittelu-mahdollisuuksien tarjoaminen erilaisilla alueilla
- Yhdyskuntajätteen kierrätyksellä vauhtia kiertotalouteen (JÄTEKIVA)
  - Miten voitaisiin parhaiten toteuttaa Suomen oloihin ja lainsäädäntöön sopivalla tavalla EU Komission nk. Early Warning –hankkeen ehdottamia toimia ja millaisia vaikutuksia näillä ohjauskeinoilla on?
  - Miten nykyinen pakkausten keräysverkosto toimii ja millaisilla ohjauskeinoilla tuottajavastuun alaisten jätteiden keräystä ja kierrätystä voitaisiin lisätä?

Ratkaisut: Vastuiden tiivistäminen ja yhteistyö

Kuva: YM 2019

- EU: Vastuiden hajanaisuus vaikeuttaa tavoitteiden saavuttamista
  - Kierrätystavoitteet ei kohdistu vastuutoimijoihin
  - Yhteistyö puuttuu koko keräysverkoston suunnittelussa
  - Tietopohjan puutteet
- Tuottajavastuun kehittäminen > operatiivisen vastuun eri mallit
  - Jos nykymalli, tarvitaan yhteistyövelvoite
- Kiinteistön haltijan järjestämä jätekuljetus pois kohtuullisen siirtymäajan jälkeen

Ratkaisut: Erilliskeräyksen lisääminen

84% väestöstä asui taajama-alueilla (2014)

Eläintieteiden tutkimuskeskus Litter
© Opetusministeriön ympäristö- ja
maankäyttötieteiden tutkimuskeskus

- Mallinnus: Kiinteistökohtaisen erilliskeräyksen laajentamisen ja lajittelutehokkuuden kasvattamisen mahdollisuudet
- 55% kierrätysaste
  - Kotitaloudet
    - Biojäte: kaikilta kiinteistöiltä - vaikutus kierrätys% on 6 % -yks.
    - Kartonkipakkaukset, lasipakkaukset, metalli, muovipakkaukset: keräys taajamista - vaikutus kierrätys% on 3 % -yks.
    - Kaikissa jakeissa lajittelutehokkuuden nosto
  - Hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminta:
    - Nosto samassa suhteessa > 5 % -yks.
- 65% kierrätysaste
  - Keräys kaikilta kiinteistöiltä ja lajittelutehokkuuden merkittävä nosto – laskennallisesti mahdollista, käytännössä iso haaste

Ratkaisut: Erilliskeräyksen lisääminen

- Erilliskeräyksen saannon varmistamiseksi kotitalouksien sekä hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan hyötyjätteille asetetaan jätelainsäädännössä lajittelun velvoiterajat.
  - Taajamarajaus - keräys taajamien kiinteistöiltä
  - Ehdotus velvoiterajoista kotitalouksille
    - Biojäte: keräys kaikilta kiinteistöiltä
    - Muut hyötyjakeet: keräys taajamista
  - Ehdotus velvoiterajoista muille yhdyskuntajätteille
    - Keräys taajamista ja erilliskeräyksen rajana syntymäärä kg / vko jätejakeittain
  - Poikkeamismahdollisuus

Ratkaisut: Neuvonnan lisääminen

- Kustannustehokkainta on kasvattaa lajittelutehokkuutta korkean palvelutason kiinteistöillä sekä kotitalouksissa että muilla kiinteistöillä
- Lajittelutehokkuutta voidaan kasvattaa mm. lisäämällä lajitteluneuvontaa
- Neuvontavastuut osin määrittelemättä: kunnat > kotitaloudet, pakkaustuottajat > pakkausjätteen tuottajat, x > hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminta
- Kansalliset kampanjat (yhteistyö), perusneuvonnan resursoinnin lisääminen, velvoitteet jätelakiin

Ratkaisut: Monipuoliset keräysjärjestelmät

- Tavoitteena kustannus- ja ympäristötehokkuus
- Tarvitaan lisää monipuolisia keräysjärjestelmiä
  - Erilaisilla alueilla ja kiinteistöillä
  - Kattavaa keräystä - kustannushyödyt pienenevistä yksikkökustannuksista
- Monilokerokeräys taajamien pientaloalueilla
- Korttelikeräys soveltuvilla alueilla taajamissa
- Kimppakeräys pientaloaluilla taajamissa ja haja-asutusalueilla
- Yhteiskeräys pientaloalueilla taajamissa ja haja-asutusalueilla
- Muita järjestelmiä
- Aluekeräys rakennettava tukemaan kiinteistökeräystä
- Jäteasemien keräys joustavammaksi (sijainnit, aukioloajat, palvelutaso)

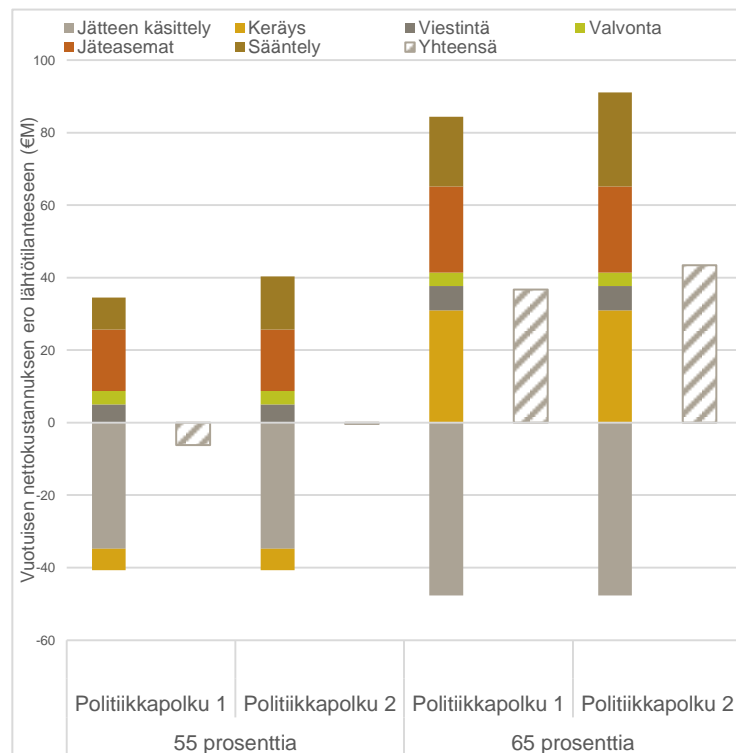
Ratkaisu: PAYT; Jätepunnitukset ja kannustava jätetaksa

- PAYT:n rajaukset yhdyskuntajätehuollossa:
  - Kunta ei voi päättää ei-kuntavastuullisen jätehuollon jätepunnituksista
  - Kunta ei voi määrätä jätepunnituksista kiinteistön järjestämässä kuljetuksessa
- Edellyttää pitkäjänteistä suunnittelua, strategista päätöstä ja tapauskohtaisia muutoksia jätehuoltomääräyksiin ja jätetaksaan
- Nykyistä järjestelmää mahdollista kehittää kannustavaan jätteen lajitteluun
- Painoperusteinen PAYT-järjestelmä on tehokas, mutta kallis ja vaatii jatkuvaa panostusta neuvontaan
- Punnitukseen perustuvan PAYT-järjestelmän käyttöönottoa varten kehitettiin hinnoittelumalli, joka perustuu kierrätettävien jätelajien kuljetus- ja keräyskustannusten tukemiseen sekajätteen painoperusteisella maksulla
- Käyttöönottosuunnitelma, Viestintäsuunnitelma, LCA, Jätepunnituskysely

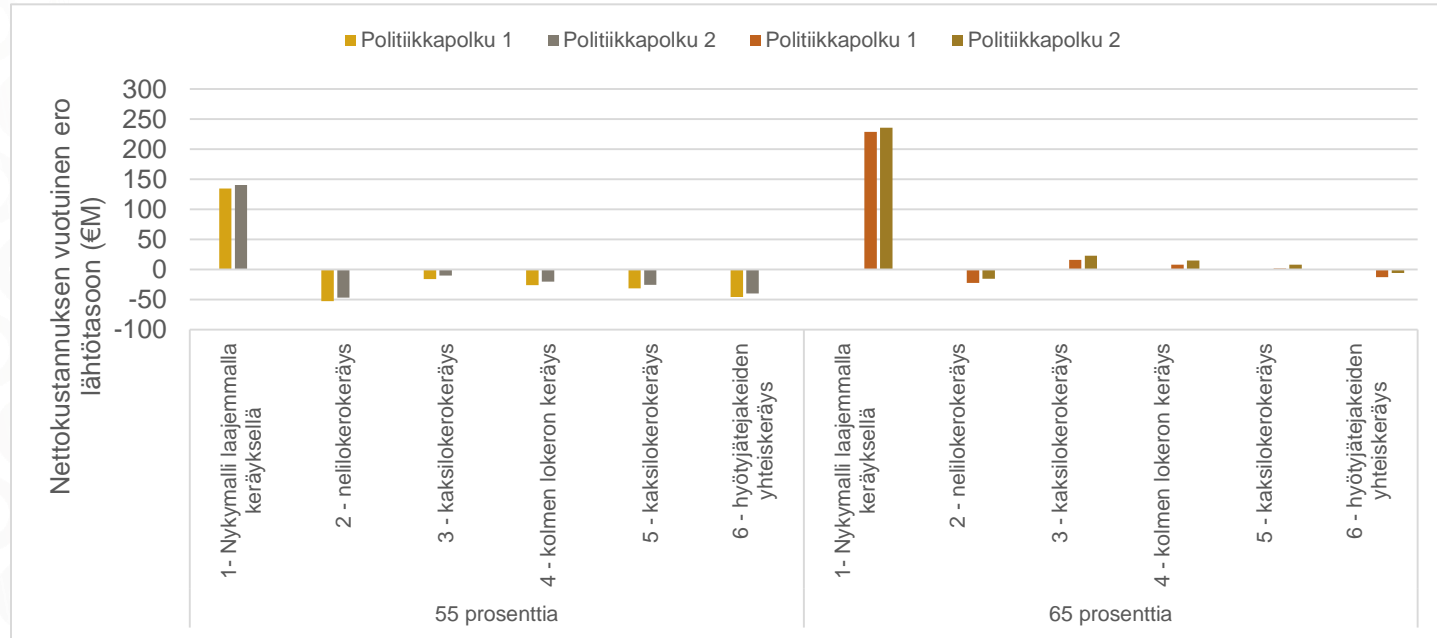

Kierrätyksen kustannukset I

- Yhdyskuntajättemallinnus, kotitalousjätteiden keräysmallinnus, ylätason politiikkamallinnus
- Lisätoimista aiheutuvat kustannukset nykytasoon verrattuna
- Vastuultaan keskitetyn systeemin mallinnus
- Poliitikapolut:
  - Polku 1 – Kunnalle kierrätystavoitteet ja laaja vastuu
  - Polku 2 – Yhteistyösopimus ja lajitteluvälitteet

Kierrätyksen lisäämisen kustannukset II

Kierrätyksen lisäämisen kustannukset II

1. Vastuunjaon selkeyttäminen ja kiinteistökohtaisen erilliskeräyksen voimakas lisäys kierrätysprosenttien nousun edellytyksenä
2. Kustannusten hillitseminen esimerkiksi monilokerokeräyksen ja hyötyjätejakeiden yhteiskeräyksen avulla
3. Pitkällä aikavälillä taloudellisia hyötyjä (kierrätysliiketoiminta ja työllisyys)
  - Edellytyksenä kierrätysmateriaalien markkinoiden toimivuuden merkittävä paraneminen
  - Taloudelliset kannustimet kierrätykseen
4. Paremman tietopohjan tarve: jätetietojärjestelmän uudistaminen ohjauskeinojen tueksi

Biojätteen keräyksen ja kierrätyksen ympäristövaikutukset

- Erilliskeräyksen laajentaminen suuremmalle kiinteistöjoukolla lisää jätehuollon ilmastovaikutuksia
  - Keräys kannattaa kohdentaa tiheästi asutulle alueelle
  - Keräys- ja kuljetusjärjestelmien kehittäminen
    - monilokero- ja kimpfakeräysmahdollisuudet
  - Keräysautojen käyttövoima
  - Biojäteastian harvennetut tyhjennysvälit
  - Biojätteen erilliskeräysvelvoite harvaanasutuilla alueilla aiheuttaa poikkeamistarpeen
    - tarvittavat LCA –tarkastelut tuottavat tietoa

JÄTEKIVA:

Loppuraportti, erillisraportit sekä
policy brief

[https://tietokayttoon.fi/hankkeet/hanke-esittely/-
/asset_publisher/yhdyskuntajatteen-kierratyksella-
vauhtia-kiertotalouteen-jatekiva](https://tietokayttoon.fi/hankkeet/hanke-esittely/-/asset_publisher/yhdyskuntajatteen-kierratyksella-vauhtia-kiertotalouteen-jatekiva)

LAJITEHO:

Loppuraportti, hinnoittelutyökalu
sekä yhteiskeräysselvitys

[https://www.syke.fi/fi-
FI/Tutkimus_kehittaminen/Tutkimus_ja_kehittamisha
nkkeet/Hankkeet/Lajittelua_tehostavat_kaytannot LAJ](https://www.syke.fi/fi-FI/Tutkimus_kehittaminen/Tutkimus_ja_kehittamishankkeet/Hankkeet/Lajittelua_tehostavat_kaytannot_LAJITEHO)

[ITEHO](#)

